Ціна 30 сот.

КРАКІВСЬКІ ВІСТИ

Народній часопис для Ґенерального Ґубернаторства

Krakauer Nachrichten
Ukrainische Volkszeitung
für General-Gouvernement

ВИХОДИТЬ ДВІЧІ В ТИЖДЕНЬ

Адреса Редакції і Адміністрації: Krakauer Nachrichten. Krakau, Karmeliterstr. 34, II.

ТЕЛЕФОНИ:
Дирекція 137-42
Адміністрація 230-39
Редакція 230-39
Друкарня 102-79

Відділи: Ярослав, Головна 19, Холм, — Сянік.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно . . . . . зол. 2.50

Ч. 13. Краків, 21. лютого 1940. Рік І.

†

Спиридон Черкасенко помер

В останній хвилині надійшла до нас сумна вістка, що відомий український поет, драматург, белетрист і педаґоґ Спиридон Черкасенко помер ненадійно 8. лютого ц. р. у Празі в 64-ому році життя. Похорони відбулися теж у Празі. Земля Йому пером.

Італія зміцнює оборону

Наради найвищої ради оборони Італії, про які наші читачі вже знають, — велися аж шість днів під проводом Мусолінія. У вівторок рада зійшлася знову на дальші наради.

Наради найвищої ради оборони закінчились в середу. На закінчення Мусоліні вияснив окреме значення тієї наради, що радила над справами військової організації народу, цивільною й промисловою мобілізацією і господарською самовистарчальністю.

У висліді цих довгих нарад, що тривали вже 6 днів, — Італія покликала до військової служби два наймолодші річники новобранців з 1919 і 1920 р.

Індійці борються за повноту своїх прав

= Італійський часопис »Пікольо«, повідомляє з Льондону, що у Вазірістані, в північно-західній частині Індій, ведуться справжні бої індійців з англійськими військами. Зокрема гірські племена індійців дошкульно непокоять англійців. Індійці борються за повноту своїх національних прав. Ґанді дальше закликає індійців до впертої боротьби з чужим пануванням в Індіях.

Димісія болгарського уряду

Проф. Пільоф творить новий уряд

= Болгарська телеграфічна аґенція повідомляє, що в четвер, себто 15 ц. м. премієр болгарського уряду Кіосеіванов зголосив королеві уступлення цілого уряду. Король приняв димісію.

Ця сама аґенція повідомляє, що король доручив місію створення нового уряду проф. Богданові Пільофові.

Кріза болгарського уряду прийшла зовсім несподівано. Її викликали причини зовсім внутрішнього характеру, а саме недавні вибори, хоч правду кажучи уряд дістав підчас виборів до парляменту велитенську більшість, бо 140 послів проти 20 з опозиції. Тому то уступлення уряду приняла опінія зовсім спокійно. Добре поінформовані кола запевняють, що ніякої зміни в закордонній політиці не буде.

Успіхи підводних суден

= Начальна команда німецьких збройних сил повідомляє, що в прикордонній смузі на південь від Саарбрікен німецька піхота взяла в полон багато ворожих вояків.

У дні 14. II. німецькі підводні судна затопили 58.000 тон містоти военних ворожих кораблів. Англійські кораблі безупину йдуть на дно. Оноді затонув корабель »Султан« 12.000 тон містоти.

Нові вибухи бомб в Анґлії

З Льондону надійшли вістки, що в середмістю Берміґгему вибухла опівночі пекольна машина з такою силою, що в цілій околиці повилітали всі шиби. Відламки зранили важко одну особу, яку відвезли до шпиталю. Поліція окружила негайно кордоном середмістя і перевела основну ревізію між прохожими та в самоходах, бо стоїть на становищі, що бомбу підложили члени Ірляндської Республиканської Армії. Далі на передмістю Берміґгемі Ештон вибухла теж одна бомба, а три знайшла ще поліція.

Крім того у західній частині Льондону вибухла велика пожежа у металюрґічній фабриці. Пожежа охопила дуже швидко всі будинки фабрики тому, що в маґазинах були великі запаси маґнезії. Чотири члени пожежної сторожі важко ранені. Здоґадуються, що і цю пожежу викликали члени Ірляндської Республиканської Армії.

—o—

Політика Італії
на певних рейках

(Від нашого кореспондента)

Фльоренція, 30. січня 1940.

Коли ввесь світ кипить, коли один на одного засідається, коли шукає хвилини догідної, щоб кинутись один на одного, — приготовляти тоді кореспонденцію до Вашого часопису, це хоч і парадоксальне, не дуже догідне тепер. Одначе, попробуємо хоч дещо подати.

»Італія готова на війну і на мир« — ці недавно виголошені слова стали підставою сучасної політики фашистівської Італії. — Італія хоче мира і то зовсім щиро, без найменшої облуди, але коли б пожежа війни розгорілась, — тоді й Італія рішилась би станути по чиймусь боці. У своїй пресі Італія майже безсторонняя, не дивлячись на те, що докрина фашизму не терпить безсторонности. Одначе — бувають у політиці моменти, коли треба бути безстороннім. Італійська преса приносить точний перегляд політики усіх головних держав Европи і з поза Европи. Правду сказати, то інколи вискакує їдке жало в сторону Англії та Франції. З теренів війни у Фінляндії преса Італії подає такі відомости, що вовк не є ситий, а коза ціла.

Життя Італії пливе нормально, по італійськи: швидко, жваво, весело. Правда, населення приготоване на випадки більшої ваги в політиці Европи. Сподіється, що на головніщі продукти заведуть картки, а покищо на цукор і каву вже заведено. Приходилось мені говорити на тему політики з декількома італійцями, й один із них старенький літами мій приятель, — то всі вони шорстко кидаються на Францію.

Найживішу увагу звернула фашистівська Італія на поживалення хліборобства в Етіопії, де, між іншим, широкі простори призначено під управу кави та під ростину agave frucoides із якої виходить дуже добре прядиво. Ще з більшим запалом забрався уряд сучасної Італії до повного використання нововідкритих зложищ заліза і хрому в Альбанії над озером Охриди біля місцевости Поградец: тут уже й нове місто твориться, уже працює там при видобуванні руди понад шістьсот робітників.

Ось це, правда, неповний і тільки в головних зарисах образ Італії під цю хвилину. Італія готова на війну і на мир! І не від теперішньої хвилини готовиться вона до війни і до мира. Бо пригадаймо собі, що вже в 1932 р. Мусоліні на майдані Дуомо в Міляно сказав, що в 1940—1942 роках Европа буде находитись на розпутті своєї історії. І ці роки справді з шаленою бурею надходять.

І ці великі роки несуть і для нас колосальні можливості. І до цих років, щоб не остатись із нічим, ми мусимо в усіх ділянках нашого життя дуже добре підготовитись. І в цих роках мусимо жити великою ідеальною напругою. Живучи в правдиво ідеальній напрузі нація іде вперед до великого ідеалу.

М. Тибрський.

На сторожі західньої межі

(Репортаж з Лемківщини)

Сумно, журливо плив по гірських камінчиках Дунаєць з Попрадом, мелянхолійно оббивались об жовті береги пінисті хвилі, гнулись наче під важким тягарем верхи Бескиду і скрипів — жалував старий ліс. Банувала Лемковина... Розіпнявши грубу вовняну гуню лемко обтер мозолистою рукою піт з чола та затягнув сумовитої:

„Ой, верше, мій верше, юж ми так не буде, як ми било перше...“

Проклятї ляхи, що вже нераз далися нам у знаки в ході історії нашої Руси-України — знову принесли гніт замісць обіцяної автономії, насильство, руїну церков та організацій, польщення школи, метрик, шляхту „заґродову“, Березу, господарський визиск і хаос. Нічого їх історія не навчила. Мабуть замало бив їх під Завихостом і гонив за Вислу галицький князь Роман, замало бив їх під Жовтими Водами, Пилявцями, Корсунем, гетьман усієї Руси-України — Богдан Хмельницький. В нечуваний спосіб знущалися поляки над українським населенням Лемківщини, Підляшша, Холмщини і цілої західньої України.

— Скажіть, чому ви там у Львові пишете про Україну від Кавказу лише по Сян? — питав мене ще тому 8 років лемко зпід Нового Санча. — Що-ж буде з нами — лемками як повстане українська держава? Чи ми не українці і не мешкаємо аж під Новим Торгом? Шляхтова, Явірка, Чорна і Біла Вода? Над Попрадом мусить лопотіти жовтоблакитний прапор!...

І розпукою кричало в моїй душі і брата-лемка: Наше по Попрад, по Новий Торг! Стиснені зуби, вогні в очах брата вказували на сильну постанову...

Боронився лемко 20 років. „Русским“, себто москалем не був ніколи, але і поляком не хотів стати за ніяку ціну. Він же русин, руснак, руський, бо прадіди його в княжій Руській Державі жили, поза Сяном замки будували і на сторожі Руси-України стояли...

А НИНІ...

— Як дивно! За 18 днів Польщі не стало! — каже мені той самий лемко зпід Нового Санча. — Подумайте! Мене часом огортали чорні думки, що Лемківщина винародовиться, що такий живець Криниця, старе наше село, зовсім польським стане.

А тепер Криниця відроджується, як і ціла Лемківщина відітхнула від жахливого ляцького ярма.

КРИНИЦЯ — УКРАЇНСЬКИЙ ОСЕРЕДОК ЗАХІДНЬОЇ ЛЕМКІВЩИНИ.

І Криниця росте: стає кооперативним, економічним і культурно-освітнім центром Західньої Лемківщини, бо її тяготіє все до Криниці. Вона окружена з усіх сторін самими ж українськими селами, а Новий Санч чи Грибів польськими громадами. Не дивно ж, що йдуть заходи про виділення деяких сіл з польських волостей новосанчанського та грибівського повіту та створення українського повіту у Криниці. Не диво, що збори філії „Просвіти“ в Новому Санчі дня 2. лютого ц. р. вирішили перенести до Криниці осідок філії. Тут зїзджаються раді до праці лемки нераз числом і понад 300 осіб, як це було нпр. на академії в честь славної памяти Біласа та Данилишина, чи на господарській анкеті на виборі окружного проводу чи на святочній академії 22. січня. Молоді націоналісти — інтеліґенти, дириґенти-освітники повели інтенсивну роботу в сусідніх селах, як Солотвині, Поворознику, Лелюхові, Щавнику, Віковій, Злоцьким і ці села вже виступають зорґанізовано з хорами на ріжних імпрезах, що їх влаштовують в Криниці. Менше 6 тільки забав — саме нині, коли багато наших братів переживає пекло на землі...

ЯК ПРАЦЮЄ ЛАБОВА?

В половині дороги Новий Санч — Криниця розтяглося в кітловині село Лабова, осідок збірної громади, що обіймає 9 сіл. У перших роках по війні була тут і „Просвіта“ й кипіла культурно-освітня праця. Одначе темні духи не дали розвиватись цій корисній праці. Село підупало. Опісля засновано читальню ім. М. Качковского, що істнує до нині. І треба признати, що завдяки праці цієї читальні — лемки утвердились у своїй руськости так сильно, що не дали себе спольщити. З вибухом німецько-польської війни утікали польські учителі з наших лемківських гір мов щурі і з отвертими раменами приймали лемки своїх учителів-українців. Справді ще тепер подекуди темні типи бунтують та обдурюють лемка якимись „обіцянками“, але не мають ніякого успіху; свідоміший загал держиться батьківської хижі та рідної землиці. Не зважаючи на ненормальний час і невпорядковане життя, праця в Лабовій та околиці йде вперед.

Школа (4-клясова в мурованому поверховому будинку) влаштувала Свят-Миколаївський вечір з роздачою дарунків шкільним дітям, свято 22. січня і тепер підготовляє районовий Шевченківський концерт. У читальні відбулася вперше в Лабовій святочна академія 22. січня. У прибраній зеленню, образами та килимами великій салі зійшлося коло 300 лемків з околиці (головно зі сіл Лабова, Матієва, Лося, Нове Село, Угрина, Розтоки Великої, Лабівця Складистого та ін.). На сцені висів на килимі національний прапор, на ньому великий тризуб, прибраний рушниками, барвінком і червоною калиною та написом 22. І. 1918 — 22. І. 1940: перед ним смолоскип із вічним вогнем. Виступали з бадьорими піснями хори з Лося та Нового Села (під вправним проводом лемка Льва Кобанія), та з Угрина (під проводом управителя школи лемка Ів. Кобанія), орхестра з Лабової (під проводом молодого лемка Сергія Войтовича); були теж деклямації лемківських дітей і старших. Закінчено свято національним гимном.

Тепер підготовляють районовий Шевченківський концерт. Завдяки невсипущій праці провідника округи о. прал. Кузьми з Нового Санча та завзятих до праці молодих лемків і нових молодих учителів праця в окрузі поступає вперед і незабаром можна буде побачити великі зміни. Працюють кооперативи, відновлюють та основують читальні „Просвіти“ (там де немае читалень ім. М. Качковского); кипить згідлива праця і в читальнях ім. М. Качковського, бо лемки назагал свідомі того, що вони не „русскі“, себто не москалі, лише русини, себто українці. За те не треба вести тут суперечки ні боротьби. Праця в Лабовій і районі завдячує своє посилення значній піддержці української управи збірної громади, зокрема секретареві, що щиро опікується школою та культурно-освітнім життям та держить владну руку на живчику всього життя району, що має ледви маленьке число поляків.

І хоч поляки відгрожуються, що „еще забракне гакуф на гайдамакуф“, то лемко на ті погрози відповідає усмішкою: „Гей, ви нетямущі раби на гордині котурні!“ Ні, такий нарід не буде вже тут панувати! А якби щось до чогось, то думаєте: Лемко де буде?!...

Він випрямив уже згорблену спину, гуню нову надів, перо за капелюх наложив і гордо дивиться на „переможця“ поляка.. Ні, лемко ніколи так перед ворогом не зігнувся!...

— „Ой, сусідко, позич мені решітко“ — затягнув собі весело, аж відгомін понад Бескид на той бік поніс. І веселіше сонечко по іскритому снігу на верхах заграло, а Дунаєць з Попрадом попід леди обнялись і шепочуть тайну веселу та несуть її через Вислу побратимові Сянові...

— Чую, наче в мені заграла кров наших предків — княжих дружинників-воїв і катованих та винищуваних ляхами наших братів — каже мені свідомий брат-лемко. — І не бійтеся. В кого відозветься ця кров, той не покине батьківської хижі та предківської землі. Тут треба будувати твердиню — неприходимий для ворогів мур з живих тіл та непереможного духа! Ми лемки маємо тут історичне завдання: стояти на сторожі найдальше на захід висуненої межі старої руської-української землі!

Над Попрадом будуть лопотіти жовтоблакитні прапори!

Ярослав Наддністрянський.

Село Ростоки в поклоні Героям

Українське громадянство села Ростоки п. Холм уладило для 29. січня ц. р. святочну академію у честь поляглих героїв під Крутами.

Перший раз за стільки літ прогомоніли біля символічної могили українські пісні: „Коли ви вмірали“, „Ой впав стрілець“, „Ви жертвою в бою“, „Сміло друзі не теряйте“. Святочну промову виголосив Д. Скоб., підкреслюючи велитенське значіння для нашого народу геройського чину під Крутами.

Трьох молодих юнаків з чуттям і зрозумінням віддеклямували „Ми вірні друзі“. Гарне враження зробила на приявних вистава п. н. „Русалка Дністрова“. Академію закінчено відспіванням національного гимну. На національний фонд зібрано 6 зол.

В. Бертешівський.

Молодь села Чулчиць працює

Село Чулчиці Великі п. Холм йде нестримно вперед у культурно-освітній праці. Під проводом управительки місцевої української школи молодь горнеться жертвенно до національної праці для добра народу.

Дня 21. січня молодь нашого села влаштувала під проводом управительки п. Ганни Скубій виставу „Правдиве багацтво“ і „Живий небіжчик“. Обі пройшли дуже гарно. Слід підкреслити, що сільські аматори на причуд гарно вивязалися зі своїх роль, зокрема Катруся Воробій виявила небуденний сценічний талан у ролі матері.

Зацікавлення громадян виставою було дуже велике. Рясними оплесками нагороджували приявні на виставі гру аматорів на сцені. Підчас перерви відспівано низку народних і стрілецьких пісень.

Якщо молодь і старші села дальше будуть так гарно працювати, то село небаром зміниться на краще під кожним оглядом. Тому продовжуймо працю на національній ниві.

Свій.

За торговельну освіту

Упадок польського »моцарства« разом з його неарійською економічною верхівкою відкрив нові обрії перед нашим народом. Вихіснувочи нові можливости, українці зі захопленням взялися до господарської праці, здобуваючи нові торговельні станиці по — дотепер зажидівлених містах. Очевидно — той процес щойно почався, наше місто може прийняти ще чимало українського елементу, але елементу здібного до ведення підприємств, кваліфікованого.

Минули часи, коли купцеві вистарчав сам хист. Нинішня торговля настільки складна, що вимагає поважного знання. Велику частину цього знання можна здобути практикою, але практикою у великому і добре наладнаному підприємстві, під рукою добрих спеціялістів. Здобувати досвід на свому чи дорученому собі підприємстві — це вчитися плавати, кидаючись відразу на глибоку воду, це досвід, що може зле скінчитися.

Залишаю на боці **знання мов**, вистане згадати, що не вміючи говорити по німецьки, не можна як слід обслужити найзаможнішої, найбільш грошевитої клієнтелі, що повний похибок німецький цінник чи вивіска (а від них аж роїться по польських крамницях Кракова) осмішує та понижує підприємство в очах чужих і своїх, що без знання німецької мови годі тепер дістати якунебудь комісарську управу.

Ще більше дається у знаки недостача самого торговельного знання. Коли не знаєте **книговодства**, не лиш не дійдете до ладу зі скарбовою владою, але самі загубитесь у свому власному підприємстві. Правда, можете приняти книговода, але коли не вмієте його сконтролювати, не матимете певности, чи він совісно виконує свою роботу та чи дає Вам вірні інформації. Без знання **товарознавства** не переведете доцільно закупна, не обслужите клієнта, не сконтролюєте експедієнта, не зробите як слід інвентури. Коли не маєте вправи у **торговельних рахунках**, можете мати прикрі втрати або й приниження. **Торговельне право** — як і кожне інше — любить входити в непорозуміння з людьми, які не цікаві його пізнати. По аматорськи можна з успіхом писати любовні листи, але **торговельну кореспонденцію** таки треба знати. Так само необхідно мати основні поняття про орґанізацію торговлі, торговельні документи і т. д.

Чим більше підприємство, тим більше вимагає знання: треба вміти з одного боку доцільно уладити саме підприємство (**приватна економія**), з другого боку мати ширший погляд на устрій торговлі та все господарське життя (**національна економія**).

Оце найважніші ділянки, з якими мусить познайомитись кожна людина, яка хоче доцільно, з отвертими очима вести своє підприємство і забезпечитися перед всякими прикрими несподіванками. Недостачі у торговельному знанні не даються ще так сильно відчувати при теперішніх неунормованих відносинах, коли покупець сам напрошується та радо купує всякий товар, за всяку ціну. Але коли торговля вернеться до нормального русла, коли на місце спекуляції прийде солідна калькуляція, коли прийдеться здобувати покупця у змаганні з досвіднішими та більш фаховими суперниками — щойно тоді дасться у знаки недостача торговельного знання, щойно тоді прийде іспит, при якому неодин може перепасти.

Та цей момент ще не прийшов. Торговля все ще відбувається у примітивних формах, новоспечений купець все ще має час здобути необхідне знання. Багата німецька і навіть польська література дає основу до торговельної самоосвіти, але без сумніву торговельне знання куди краще здобути на курсах. Такі курси (які напр. відбулись у Ярославі) треба зорґанізувати у всіх містах, де є трохи українського купецтва, торговельних урядовців та помічників і молоді, яка бажала би працювати в господарській ділянці. В теперішню пору, коли відживлення міст дає широкі можливости урбанізації українського елементу, такі курси повинні би тішитись чималою фреквенцією. Замість ждати на відкриття загальноосвітніх шкіл, які все одно в цьому шкільному році вже ледви чи будуть урухомлені, хіба краще використати час на те, щоб здобути знання торговельного діла.

Було б побажане, щоб наші провідні господарські кола опрацювали й оголосили програму торговельного самонавчання і курсів, подаючи найкращу літературу з поодиноких предметів та ділянок.

Галіт.

——o——

Завдання сільської жінки

Добре господарити це не значить вміти лише зібрати, принести до хати, але головно зберігти зібране, добре розприділити, ощадно видати. Саме це розділювання є в руках жінки - господині. Ось чому сьогодня, може більш ніж колинебудь, завдання господині незвичайно відповідальним і важким. Від того як розділимо те, що маємо, залежить на як довго і в якій мірі нам його вистане. — Сьогодні більше ніж коли господиня мусить все добре обчислити і памятати, що та кілько чого вона має. Олівець і папір в руках господині нині більш ніж коли необхідні.

Тимчасом запитайте нашу сільську господиню, кілько вона має в даний момент муки, каші, омасти та іншого в коморі. Почуєте відповідь: »Хто ж його знає«. Запитайте її кілько яєць зносять її кури денно. Та сама відповідь. Запитайте її, на як довго вистане її продуктів для неї і родини. Дістанете дуже неозначену відповідь. І так діється в більшости випадків. Мало яка старша, досвідчена господиня знає докладно своє господарство. Ось чому на передновку так часто голодують у нас цілі села. Як би наша господиня все докладно знала кілько чого вона має ще в запасі, як би вона наперед все собі розділила — то не булоб і половини голодних недожвлених дітей і дорослих по наших селах. Рахувати, рахувати і ще раз рахувати. — Ось чого мусить навчитися наша господиня в першу чергу.

Дальшим завданням сільської господині тепер пристосуватись до нових обставин і постаратись відповідно перебудувати своє господарство. Коли нині відчуваємо недостачу в деяких продуктах, як риж, цукор, то треба вміти ці продукти заступити іншими. Вправді їх і так у нас мало по селах вживали, але скажімо мала кількість цукру вживана по селах дуже некорисно відбивалась на здоровлю і розвиткові дітей. Коли ж нині і ця невелика кількість зникне з ужитку, то це вже буде дуже й дуже шкідливим. Завданням господині буде пошукати цих овочів чи ярин, в яких є більше цукру, відповідно їх приправити. Нині в зимі важко говорити про те, щоб робити якісь мармоляди чи повила з домішкою цукрового бурака, моркви чи іншого, але вже сьогодні слід господиням подумати про те, що вона засадить у свому городі такого, що воно їй придасться у майбутньому. Вживання ярини взагалі необхідне для людського орґанізму, бо в яринах дуже багато таких складників, яких не мають інші харчеві продукти. — Це треба брати під увагу при підготовних працях, що їх уже муситимемо ось-ось розпочинати в наших городах.

Дошкульно відчувається по наших селах і недостача товщів. А коли б наші господарі подумали про засів олійних рослин, не лише на продаж, але головно до власного вжитку, то й тут би можна було багато собі допомогти і бодай частинно рослинними товщами заступити відсутність солонини, смальцю та масла. Наша ж господиня повинна б подбати про те, що б навчитись приправляти страви з цими рослинними товщами і про це, щоб на селах повстали кооперативні олійрні.

Насаджують вже господині квочки. І тут може нині більш ніж коли треба доброї призадуми, яких яєць підсипати під квочку. Треба подбати, щоб яйця були від расових курей, від таких, що б нам скоро почали нестись і були добрими несучками цілий рік. Повинна б господиня переконтролювати старіші кури і переконатися в тому чи нема серед них дармоїдів, себто таких, що вже зле несуться, а їсти й далі потрібують. Краще таку курку продати чи зарізати для власного вжитку ніж тримати дармоїда на подвірю, бо нечас тепер на дармоїдів. Тут знову папір і олівець стануть у пригоді господині і коли вона записуватиме бодай приближену кількість знесених яєць денно, то побачить чи всі кури несуться, а завваживши, що не всі, зможе прослідити, яка курка є цим дармоїдом.

Оттак варто б переконтролювати все своє господарство. Чи то корова чи безрога чи інші тварини, мусять сьогодні давати максімум користи, а господиня має все це сконтролювати.

Є ще одна річ, про яку теж повинна памятати добра господиня, а саме про одіж всьої родини. З мануфактурою нині прикро. Дістати її важко. Старе одіння дереться, діти ростуть і треба постійно одежу поповнювати. Давніше така недостача фабричних виробів не була дошкульною, бо виробльовані по селах полотна та самоділи зовсім вистарчали і були дуже добрі і тривалі. Сьогодні доведеться господині знову звернутись до цих домашніх виробів, але вже у пляні нових засівів мусить взяти господиня під увагу і більший засів льну та конопель, щоб на майбутню осінь і зиму змогти собі напрясти потрібного полотна. Засів цих рослин рівночасно дасть нам сирівець і до виробництва оліїв, про що була вже згадка.

Нинішні часи, як бачимо, змушують сільську господиню більш ніж коли уважно ставитись до своїх господарських обовязків. Це мусить собі добре освідомити кожна жінка, що б не зустрінутись опісля зі слушним закидом, що через занедбання її обовязків відпокутувала родина здоровлям, а ціле господарство не приносить тих користей, що їх могло б давати.

Р. Самота.

Пригадаймо собі наше минуле

Це було 1648 р. Україна стогнала під польським пануванням. Не було добра тоді на нашій землі. Селяни терпіли страшенно від важкої панщини, працюючи в поті чола на панських ланах. На добавок мусіли платити великі податки, живучи самі в нужді.

Не краще жилося і нашому міщанству. Усе ремесло й торговлю взяли у свої руки поляки й жиди. Духовенство було бідне й ним погорджувала польська шляхта та „короленята".

Найважче жилося запорожцям, себто козакам. Оті наші славні лицарі кілька разів піднімали повстання проти Польщі, щоб добути волю Україні. Але їм не повелося. Число козаків обмежено до 6000 і їх віддано під польське командування полковників і шляхтичів. Оті полковники погано поводилися з козаками. Як умер козак, то його жінки й діти ставали невільниками шляхти. Якщо котромусь шляхтичеви подобалася козацька сіножать, поле або хутір, він проганяв звідтіля козака з родиною, а його майно забирав собі.

Важко приходилося терпіти запорожцям ті знущання. Цеж були лицарі загартовані у війнах з татарами й турками, люди прославлені. Запорожці кипіли гнівом і обуренням на поляків і ждали тільки нагоди, щоб підняти повстання та скинути важкі кайдани чужого панування.

БОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ.

Недалеко Дніпра, в хуторі Суботові біля Чигирина проживав козацький сотник Богдан Хмельницький. Його батько, Михайло був урядовцем у Чигирині і господарив у хуторі. Свойому синові бажав дати високу освіту й посилав його до шкіл у Києві та в Ярославі у Галичині.

У 1620 р. батько Михайло пішов на війну проти турків і поляг у бою під Цецорою у Молдавщині.

Богдан був теж у поході й попав до турецької неволі. Два роки прожив у турецькій неволі, аж врешті йому пощастило визволитися і вернутися в Україну.

Він вступив до запоріжського війська, як рядовий козак і щойно по двох роках дослужився уряду сотника. Проживав у Суботові та вів дальше батьківське господарство.

Одначе прийшли війни з Польщею. — Поляки почали дошкульно переслідувати козаків, а Хмельницького зокрема. На нього завзявся польський шляхтич Чаплинський. Йому дуже подобався хутір Хмельницького. Як Хмельницький пішов у похід проти татар, Чаплинський зі своїми слугами напав на Суботів, забрав йому всю худобу, коні, збіжжя та інше майно, а малого сина Хмельницького так побив, що хлопець помер.

»ВИ ЛЮДИ ЛИЦАРСЬКІ...«

Як тільки Хмельницький вернувся до дому з походу, негайно звернувся зі жалобою до польського суду на Чаплинського. Одначе в суді заявили: »Суд має вимірювати справедливість шляхті, а не козакам«.

Тоді Хмельницький поїхав з козаками до Варшави, щоб пожалуватися самому таки королеві. Тодішний король Володислав IV. не любив шляхти, бо таки шляхта не слухала королівських наказів. Володислав заявив Хмельницькому: „Ви люди лицарські, у вас шаблі при боці, робіть собі самі справедливість«.

Д. Б.

По селах Короснянщини

ОПАРІВКА.

У короснянському повіті на Лемківщині є українські й дещо польських сіл. Одним з найсвідоміших українських сіл у короснянщині — Опарівка. Це наскрізь українське село, бо ледви 4 польські родини в ньому, а й ті говорять у дома й всюди лише по українськи.

В селі є семиклясова школа під управою дир. Сироти Михайла, який є щирим народнім діячем. Також о. В. Бень, місцевий парох не жаліє труду та праці для освідомлення села під кожним оглядом. Хор веде місцевий, свідомий дяк Ол. Колодійчак. В селі є діяльна чит. „Просвіти" і кооп. „Єдність". Молодь села дуже свідома та працьовита. Дня 21. січня відбувся у чит. „Просвіти" концерт з нагоди відомих роковин, що залишив помітне враження між присутніми.

БОНАРІВКА

Село Бонарівка теж дуже свідоме. Праця йде поважно в читальні та в кооперативі. О. декан Клюфас і управитель школи п. Ленартович докладають усіх зусиль, щоб народньою працею Бонарівка була першою на Лемківщині. Молоді і старі виявляють велике зацікавлення громадськими справами. Треба вірити, що поглиблена й поширена національна праця видасть гарні овочі у селі. Дня 22. І. відбулися у читальні сходини з рефератом про значіння 22. січня 1919 р. По рефераті відспівано низку пісень.

КОРОСТЕНКО.

Село Коростенко або Красне теж не залишається по заду в національній праці. Зокрема наші учителі в селі присвячують вільний від науки час для освідомлення села. Тому то уладжують відчити, вистави, концерти, тощо.

Дня 22. І. відбувся у Коростенку дуже добре підготований концерт з відповідним рефератом про дві історичні дати з недавного нашого минулого.

ВАПІВКА.

Село Вапівка представляє дивний контраст до згаданих сіл. Нема в ньому ні одної національної установи, хоч є в селі 4 українські учительські сили. Це дуже погано, бо селяни залишені самі собі, дуже податливі на шкідливу пропаґанду. Одначе віримо, що тепер Вапівчани прозріють і не підуть за підшептами ріжних аґентів і залишуться вірними прадідівській землі й вірі. Час опамататись і прокинутись з бездіґля. Праці у селі дуже багато, треба тільки її рушити з мертвої точки й оснувати чит. „Просвіти", кооперативу, кружок „Сіл. Господаря", то що. Отже пора до праці, Вапівчани, нехай інші села Короснянщини не глядять на нас, як на якихсь назадників.

З вирію

Вулицею містечка тягнувся похід. Ішли вози, один за одним, довгою валкою. Котилися важко. Всі вони, ніби циганські, прикриті будами. Але зразу видно, що буди інакші. На міцному хребті з пруття розтягнена квітчаста капа, або кратчаста пішва. Часом вицвіла, але все дбайливо полатана й чиста. Деякі вози (мабуть багацькі) мали буду з дикти. Тонка деревяна дощинка гнулася каблуком і берегла дбайливо все, що було на возі. Але найбільш привітно виглядали буди, шиті з соломи. Неначе сільські стріхи обтулювали густою соломяною верствою ціле сільське невибагливе добро.

Бо воно справді було на возі. Мішки з зерном творили підклад. Потім ішла почорніла прадідівська скриня, замкнена великою колодкою, що баламкалась при кожному потрусі. Подушки й перини, перевязані шнурами, стирчали збоку.

Вози котились звільна. Змучені коията похнюпили голови й порскали ніздрями, що були покриті інеєм. Збоку йшов господар. Його вуси теж посріблила наморозь, а баранячу шапку затягнув глибоко на вуха. Ступав важко в великих чоботах, обвинутих соломою.

Нічого замітного не було в цій постаті. Здавалось би — наш галицький селянин ступає за своїм возом, що чомусь прикритий такою смішною будою. Та цей селянин мав якусь особливу відзнаку. На шиї в нього баламкався на шнурку ясний картоник. На сріблистому папері велике число. Це німецький переселенець. Далеко звідси його селище й обійстя. Воно й не його вже, бо він оце його покинув. Сотні кільометрів ідуть конята, трясеться його віз. Добрий кусень дороги убив він сам пішки біля возу, жаліючи коней. Ночувати приходилось по стрічних хатах, нераз і в полі. Селяни зустрічали байдуже або з цікавістю. Оглядали віз, цінували коней.

— Німці?..

— Німці!

Багато їх уже перейшло тудою. З усіми забалакували.

— Та куди йдете під зиму? Та не жалко вам хати, поля? От, як коні змордувались.

Німець крутив головою. Що жаль, то жаль. Хата була міцна, мурована. Поле несогірше. Особливо те, що за рікою. Але прийшла така година...

І вривав балачку. Навіщо говорити! Мовчки запрягав вранці коней, нагодувавши їх перед тим. І скоро світ рушав у дорогу...

Справді настала година... Німець ступав важко біля возу й думав. Як воно було колись, коли прадіди його примандрували в те село. Давно колись. Щось він пригадав собі, розказувала його бабуня. Вона теж не пережила того. А тільки від батьків чула, як вони приїхали великим гуртом із Віртембергії. Стопятьдесять літ тому, говорив якось учитель. Важко їм було, прадідам тим покидати рідне село. Казала бабуня, що воно було гірське й бідне.

Так, напевне важко їм було їхати у невідоме, в якусь далеку, східню »напів дику« країну. Поле їм дали на вітрі та ще подекуди треба було корчувати. А заки хату виставили! Перша була деревяна, а він уже лишив муровану...

Так, так, подумав. Жаль йому кидати своє, але не страшно так, як колись прадідам. Ні, не страшно! Одна біда, щоб якось цю дорогу перебути. Жінка й діти поїхали вже залізницею й чекатимуть на границі, а він, щоб щасливо перебув ці морози...

А там... уже його право. Земля його чекає, своя, німецька. І не така, що її корчувати треба, чого! Добра земля, оброблена. Злої не дадуть. Хата якась чекає, може не така, як його, але господарська хата. Та врешті все буде, аби між своїми.

Але ось і границя. Господар поклепав коня по хребті. — Дотягнув, бідолаха! Тут уже навантажать їх на поїзд. Привітно сивіють однострої німецьких вояків. От і таблиця:

„Willkommen in der Heimat".

Гай, гай, коли б цього бабуня дожила! Вона знала розказувати тільки про те, як жаль було кидати рідну Віртембергію. Чи думала вона колинебудь, що можна буде вернутись? Чи мріяла, що її внук ітиме колись отак за возом на рідну землю? І йтиме з повними руками, на своє господарство. Правда, не в Віртембергію йому дорога. Але він і там її не знає. Іде на німецьку землю, де йому скажуть.

— — — — — — — —

Велика хвилина Коли можна збірати докупи своїх дітей, розсіяних по всьому світі. Зливати в одне те, що колись переливалось через береги.

Історія думає сотнями літ. Селянин

Военні комунікати з північного фронту

= Штаб ленінградської военної округи з 13 лютого повідомляє: Совітські війська в Карельському просмику посунулися вперед. Фінляндці повели великими силами протинаступ, але його відбито з великими для них втратами. Совітські війська здобули 23 фінляндські форти. Совітські літаки бомбардували фінляндські військові обєкти.

= Фінляндський военний комунікат повідомляє: По 4-ро годинній артилерійській підготові совітські війська пішли в наступ під Тайкале. Фінляндці відбили наступ. Таксамо фінляндська артилерія відбила совітський наступ через замерзлий залив на морське побережжя і наступ через озеро Ладоґа з великими втратами для совітських військ. Також на північному сході від озера Ладоґа та під Айтойокі совітські війська мали понести великі втрати в наступі на відбиті фінляндцями позиції. Впапрямі на Кумо мали фінляндці здобути кілька совітських позицій. На інших фронтах нічого нового. Фінляндське летунство бомбардувало совітські становища й концентраційні осередки. Оживлена діяльність совітського летунства обмежувалась до безпосередньої фронтової лінії. Зістрілено 6 совітських літаків.

= Комунікат ґенерального військового штабу в Ленінграді з дня 14. ц. м. подае, що на карельському відтинку боевого фронту йдуть завзяті бої між совітськими й фінляндськими військами. Фінляндські війська відступають, залишаючи багато втрат. Цей самий совітський комунікат підкреслює що совітські війська здобули 16 фінляндських укріплених позицій, в цьому 8 бетонових гарматніх твердинь.

= Фінляндський военний комунікат повідомляє, що на відтинку карельського фронту совітські війська намагалися перейти кілька разів до наступу, але фінляндці кожний наступ відбили. Фінляндські війська перейшли до протинаступу й знищили декілька повзів.

На відтинку Піткеранта фінляндці знищили велику частину совітської військової кольони. На інших відтинках военного фронту фінляндці відбили всі наступи совітських військ.

Данська преса широко пише про завзяті бої і додае, що на карельському фронті перебуває 17 совітських дивізій.

Рішуча відповідь Італії

= Провідник фашистівської міліції ґен. Мельхіорі, який від початку війни перебував у Німеччині, вже вернувся до Риму, де його приняв на авдіенції Мусоліні. Перед кількома днями появилася в півофіційному орґані фашистівської міліції стаття про взаємини між Німеччиною та Італією.

„Демократично-жидівсько-масонський світ — пише згаданий орґан — підкреслює факт, що Італія не бере участи у війні. Одначе це не значить, щоб Італія не мала у відповідному моменті війни станути саме по стороні Німеччини. Становище Італії зовсім простолінійне й чисте як сонце. Вороги Німеччини не можуть числити на те, що Італію вдасться їм вивести на слизьку дорогу, а вже зовсім не можуть надіятись, що б завдяки брехням, що їх розсівають про Італію, вона впала в їх обійми."

——o——

іде вслід відвічним своїм кроком. Оре, сіе, й жне, заслуханий у ритм землі. Часом своеї, а часом і чужої.

Так, часом і чужої. Коли не стае своеї землі, коли не може він напиватись її соком, насичуватись пахощами, шукае нового клаптика. І переносить туди свій світ. Будуе нове обійстя на зразок давнього, оре таксамо нивку, як батьки орали. По селі гомонять рідні згуки, у церкві своя молитва. Свій світ! Дарма, що довкола насміхаються, а чужина дошкульна.

Хіба не знаемо такого? Думка наша лине в далеку Сибір, де збіглись українські села. Хіба немає там низьких сільських стріх та квітучих садочків? А рідні ліпянки в просторих степах Канади? А чистенькі обійстя в Бачці, рідні церковці в Босні?

Орють і сіють там люди на прадідівський лад. Милують чужу землицю так, як свою власну. По ній же гомонить рідне слово й лине з міцних грудей народня пісня.

Ніхто не радив і не приказував того. Навпаки, чужина насміхалась. Але почуття своеї правди і власної внутрішньої сили було міцніше. Перетривало перше лихоліття і не завело і в часи добробуту.

До тих, отих садків та ліпянок, лине наша думка. Ми, що розвіялись як листя в полі, спинились на чужині, або приништились на рідній землі, шукаемо там підпори. В отих міцних, твердих острівцях, що живуть простим, нехитрим ладом.

А поруч нас котяться сільські вози, накриті будами з веріт. Для них настала велика хвилина.

Коли вона прийде й для нас?...

Надія Н.

Короткі вістки

= **Англійський корабель** на Атлянтійському Океані теж у небезпеці — як повідомляють з Льондону. Торговельний корабель „Бродуел" (3.385 тон містоти) находиться в околиці Азорів і взиває на ратунок. Зновуж Райтер повідомляе, що англійський корабель „Гретфілд" (10.191 тон містоти) згорів і пішов на дно недалеко побережжа Шкотії.

= **Французький корабель-цистерна затонув.** Норвежський корабель „Самуель Бейке" вирятував 28 осіб з французуського нафтового корабля „Пікарді", що затонув внаслідок „нещасливого випадку" коло Азорів. Вирятовану залогу висаджено на беріг в Ґвадалюпі.

= **Згорів невтральний корабель.** Данський корабель »Барадранґар« почав горіти недалеко англійського побережжа Шкотії і вїхав на мілину. Причина пожежі невідома. Урядовий комунікат подав, що залогу врятовано. »Барадранґар« їхав до англійської пристані Абердін.

= **Норвежський корабель „Снестад"** (містоти 4.114 тон) затонув від вибуху по дорозі з Норвеґії до Америки.

= **Шведський корабель „Оранія"** (містоти 1.874 тон) — пішов недавно на дно на Північному Морю коло англійських берегів. 10 людей зі залоги вирятував англійський корабель. Один рятунковий човен з „Оранії" пропав.

= **40 тисяч жидів іде на фронт.** Американський щоденник „Ню-Йорк Таймс" повідомляе з Льондону, що Англія пляную змобілізувати в Палестині 40 тисяч жидів. Можна собі уявити, кільки то буде „вояовничих" окликів того войовничого народу, бо загально відомо, що в теперішній війні йде не так про анґлійські, як радше про жидівські інтереси. Одначе згідно з досвідом з минулих століть треба сподіватися, що багаті і впливові жиди в Англії подбають забезпечити перед риском дорогоцінне життя своїх побратимів, заховавши їх далеко в запіллю. Тому німецькі часописи доходять до висновку, що з Англією мусить бути погано, якщо вона так широко рекламує відому жидівську відвагу.

= **Совітський наступ у Карельському просмику.** Як повідомляе фінляндський военний комунікат совітські війська повели 11. лютого сильніший наступ у Карельському просмику. До наступу на відтинку фронту коло Сума совітське командування кинуло дві дивізії війська з підмогою артилерії, повзів і літаків. Одночасно в Карельському просмику вислало воно до бою коло 150 повзів. Бої тривають дальше.

= **Тісна господарська співпраця між Болгарією та Югославією.** Болгарський міністр господарства Загороф виїхав минулого понеділка зі столиці Югославії Білгороду до Софії разом з 25 представниками болгарського господарського життя. Болгарські гості перебували в Білгороді 2 дні, де радили над можливостями болгарсько-югословянської господарської співпраці.

= **Німецькі летуни над Овечими островами.** Англійське міністерство летунства повідомило, що 12. лютого появилися знову два німецькі літаки недалеко Овечих островів.

= **Шведський корабель „Даляро"** затонув у вівторок на Атлантійському Океані. Досі невідомо, чи корабель затонув внаслідок торпеди чи наїхав на міну. Залогу вирятував бельгійський корабель. „Даляро" мав 2.927 тон містоти.

= **Норвежський корабель затонув по дорозі до Англії.** Норвежський корабель „Нідаргольм" (5200 тон містоти), затонув минулого понеділка коло західнього побережжя Шкотії. Він їхав з Америки до Ліверпуль. Залогу вирятував другий норвежський корабель.

= **Німецький бомбовик затопив англійське стежне судно** „Тереса Бойль" (224 тони містоти) у віддалені 120 миль від англійського побережжя. 10 людей зі залоги цього судна вирятував англійський корабель і висадив на беріг в одному з північно-східних англійських пристаней. Англійська пресова аґенція „Ройтер" повідомляючи про цю катастрофу подала, що рятунковий човен цього судна заввážив один англійський літак і повідомив про це англійський мінолов.

= **Чемберлен збирае церковні свічники.** Англійський премієр Чемберлен наказав перевести спис „всіх мідяних і бронзових церковних свічників та інших предметів". Причину появу цього розпорядку виясняють тим, що „уряд хоче довідатися, яка скількість военних сирівців е у краю".

= **Італія пильно стежить за подіями на Балкані.** Новими погрозами Англії під адресою Румунії сильно зацікавилась італійська пресова аґенція „Райтер" повідомляє му каналі новозеляндських та австралійських військ — пише італійська преса — е спососбом натиску Англії на балканські держави.

= **Англія хотіла закупити бразилійську фльоту.** В наслідок великих втрат на морі Англія намагаеться заповнити свої недостачі закупном чужих кораблів. Директор бразилійського кораблевого товариства заявив отверто у пресі, що Англія запропонувала т-ву купно цілої торговельної бразилійської фльоти на дуже корисних умовинах, але Бразилія відкинула пропозицію.

= **Іранськo-японський договір.** Іранський парлямент ратифікував недавно договір приязні між Іраном і Японією. Тепер його затвердив цісар Японії і договір вже обовязуе. В найближчому часі обі держави обміняються ратифікаційними документами. На Іран дивиться заздро Англія, що хоче зробити його своею випадовою брамою в теперішній війні.

Подорож між небом і землею

Як це мило подорожувати новими невідомими світами. Скільки подиву й радости розбуджують в нашій душі лінії, барви й краєвиди, яких ніколи досі не оглядали наші очі, речі, яких ми не могли доторкнутись власними руками. Справді неспокійна й вічно змінлива наша земля-природа це невичерпане в свому багатстві джерело нових невідомих але гарних вражінь.

Невсипуща людська думка і винахідливість змагає від віків збагнути всі тайни природи, що нас окружає, і здобутками техніки промостити до них тверду дорогу людям. Велитенська більшість звичайних смертельників не здають собі навіть справи кільки людського труду і нервів, кільки героїчного самовідречення коштували винахідників всі винаходи й удосконалення, якими користуємось сьогодні. Все що нині уможливляє нам вигідне життя чи безжурні подорожі, — це здобутки працьовитого й героїчного життя ґеніїв — винахідників, що часто переплачували своїм життям за сміливість видерти природі заздро нею зберігані тайни.

Сьогодні все вже здається нам збагнутим і відкритим. Бо ось навіть піднебесні простори здобуває сталевий птах-літак, а тяжкі залізні потвори підводні судна, бушують наче риби по морських глибинах. Але це тільки так нам здається. Є ще безліч незбагнутих річей і багато тайн, що вимагатимуть нових жертв від сміливих здобувців невідомого і ґеніяльних винахідників.

Пригляньмося хочби летунській техніці, яка здавалосьби осягнула межу своєї досконалости. Вдійсности знавці летунства далеко ще не вдоволені здобутими досягненнями. Вже від кількох років думають вовони над тим, щоб зорганізувати постійну летунську комунікацію у верстві повітря понад 10.000 метрів у т. зв. стратосфері. Якщо вдалосьби літакові довший час вдержатись в цій верстві повітря, то це малоби велитенські наслідки для летунської комунікації. Вдалосьби передовсім осягнути літакові скорість щонайменше 1000 км. на годину. Цілу подорож з Европи до Америки можнаб відбути за 8 годин, себто майже в такому самому часі як подорож залізницею прим. з Перемишля до Кракова.

Але для установлення такої летунської комунікації істнують трудноші і то небияке. Ще 1932 р. міркували, що одинока поважніша перешкода це незвичайне зимно, яке панує всевладно на тих висотах. Як відомо чим вище тим зимніше. На висоті 11.000 метрів зимно доходить до 60 ступнів нище зера. Такого морозу не в силі видержати довший час ніякий людський орґанізм.

Але досвіди виказали, що зимно не є єдиною і не найважнішою перешкодою для літання на таких висотах. Вчений дослідник Ваґнер відкрив на основі докладних помірів, що 11.000 метрів це горішня межа зимна. Вище вже зимно не більшає, але навпаки починає опадати. На означеній висоті стратосфери (стратосфера це верства повітря довкола землі на висоті понад 10.000 м. і дальше) зимно спадає навіть до 40 ступнів нище зера. Очевидно ця температура на довший час теж невиносима для людського орґанізму, але на тому не кінець.

Крім зимна і невитривалости на нього людського орґанізму є ще інші перешкоди. Це передовсім страшні вітри чи повітряні бурі, т. зв. буруни. Давніше міркували, що на висотах понад 10.000 м. нема взагалі вітрів і то тому, що нема мовляв в цій верстві повітря різниць температури. Як відомо причиною вітру є рух холодного густішого повітря в напрямі теплішого (рідшого). Одначе метереольоґ Де Верле численними помірами доказав, що в різних місцях стратосфери на цій самій висоті від землі є дуже великі різниці температури. Внаслідок цих різниць повстають там сильні повітряні бурі, яких скорість доходить до 300 км на годину, себто є це вихри, яких ніколи не зазнала людина на землі. Такі бурі стверджено теж при помочі бальонів. Річ ясна, що літак не може боротися з такими могутніми бурунами. Далі здогадуються, що на висоті 16.000 метрів віють постійні вітри з незмінним напрямом із заходу на схід т. зв. пасати. Вправді славний професор Пікар, який осягнув на бальоні навіть більшу висоту, ствердив повну повітряну тишу, повне безвітря. Тому питання про ці вітри ще досі остаточно невиснено.

Дальші трудности для таких високих летів, це все ще недостаточна досконалість самої летунської машини. Літак що прегарно літає на висоті до 8.000 м. не здібний до летів на стратосферичних висотах. Треба би передовсім сконструувати нові, достосовані для таких висот мотори і збудувати літак тільки з алюмінію, бо всі інші металі при такому великому зимні на згаданій висоті будуть ламатися. Вкінці не відомо як будуть заховуватися на таких висотах в нових обставинах всі летунські інструменти Велитенська небезпека скривається теж у наморозі, яка покрие літак і буде для нього велитенським зайвим тягарем. Словом на першого летуна, який відбуде цю першу подорож на літаку, чигає безліч різних смертельних небезпек.

Та найбільшою з усіх небезпек це слабість і непристосованість до таких висот людського орґанізму. Залізна машина видержить багато, але людська машина, летун — який є душею літака, видержить дуже мало. Є дві головні небезпеки на цих висотах для людського життя.

Одна це слабе тиснення повітря. Як відомо повітря має свій тягар і тисне на нас згори як нпр. вода на дно посудини. Обчислено, що на 1 цм. квадратовий на землі повітря тисне із силою одного кільоґрама. На висоті понад 10.000 м. це тиснення є дуже слабе, людину огортає слабість і втома, подібна до тої, на яку западають подорожні в дуже високих горах. На землі це т. зв. гірська недуга. На стратосферичних висотах вона кінчиться втратою свідомости, вибухом крови і смертю. Отже треба так збудувати кабіну для летуна, щоб вній було відповідне для орґанізму тиснення повітря та щоб при цьому стіни кабіни були витривалі на це тиснення, щоб вона не розлетілася як бомба під натиском внутрішнього тиснення.

Друга небезпека, це недостача відповідного повітря для віддихання. Як відомо, людина потребує для оживлення обігу крови повітряного ґазу, що зветься кисень. В горішних смугах цього кисня ще більше чим на землі, але діло в цьому, що на землі є у воздусі ще другий ґаз т. зв. двоокис вугля. Сам двоокис вугля є трійливий і в чистому двоокисі вугля ми моглиб вдуситися. На землі є його саме стільки, що він лише подразнює наші легені і змушує їх втягати воздух з окружения і тим самим відживляти кров киснем, що є в повітрі у відповідній кількости. На стратосферичних висотах не нема двоокису вугля майже зовсім, бо він важчий та опадає нижче. Там є майже сам кисень. Але легені з огляду на недостачу двоокису вугля не можуть його втягнути, людина перестає поволі віддихати і дуситься. — Але і цю перешкоду можнаб побороти побудувавши відповідні апарати, якіб доставляли летунам відповідний воздух до віддихання.

Всі ці труднощі вимагають їх поборення і нового технічного видосконалення. — Покищо стратосферичні лети є мрією майбутньости. Всежтаки все нові винаходи та нові поступи людської винахідчивости кажуть нам вірити, що ця мрія стане дійсністю. І прийде той день, коли ми далеко далеко поза хмарами в дорозі до Америки чи якоїсь іншої країни, будемо з висоти кільканадцять кільометрів оглядати окутану хмарами нашу прегарну землю. А найбільше радости буде в тому, що за не цілих дві доби (при скорости 1.000 км. на годину) окружимо літаком цілу нашу планету. А якщоб так вдалось цю скорість подвоїти, — чи потроїти і ми одного ранку виїхали б при сході сонця в західньому напрямі довкола світу, то малиб щастя оглянути цілу нашу землю в раніших проміннях сонця. Сонце не моглоб нас ніяк наздігнати.

—о—

Нова хвиля морозів в Европі

В цілій Европі запанували на днях знову сильні та дошкульні морози. З того приводу припинена залізнича комунікація, бо заметіль засипала шляхи.

Навіть у Італії, в Міляно шаліла сніговія, що наробила чимало шкід. Багато людей ранених відламками цегол. У Комо страшний буревій повиривав дерева з корінями, причому багато осіб вбитих. У Трієсті й навіть у Венеції шаліють буревії зі снігом.

В Юґославії запанувала — вже 7-ма з черги — хвиля морозів цієї зими. Вода в Дунаю дуже прибула та заляла 80 домів. На Мадярщині теж шаліє буря, якої вже давно там не було.

Зі Штокгольму повідомляють, що там вперше, від непамятних часів, замерз Кальмарський залив. Взагалі температура в Европі обнизилася на 21 ступнів впродовж 2-ох годин. По замерзлому шведському морі їздять авта.

Нова хвиля морозів в Румунії. — По короткій відлизі в західній Румунії вернулися назад морози та сніговії. Сніжна заметіль внеможливила працю коло залізничих доріг і спинила залізничий рух. В Чернівцях і та Ясах занотовано 25 ступнів морозу. Досі замерзло понад 20 осіб. На Буковині та Молдавії появилися стада вовків і роблять великі шкоди між худобою. Долішний Дунай, що буває дуже рідко — починає замерзати.

Сильні морози спричинили недостачу вугілля в Бельгії. Нова хвиля морозів викликує щораз то нові трудноші, зокрема в північно-европейських країнах. Найдошкульніше відчувають люту цьогорічну зиму країни з розбудованою водною комунікацію. Леди внеможливлюють довіз вугілля та харчів водними дорогами. В останніх днях навіть у Бельгії відчувають недостачу вугілля з огляду на комунікаційні трудноші на морю та на ріках. Бельгійські копальні, обмежилися до перебірки видобутого камінного вугілля, щоб як найскоріше наситити ринок. Найбільшу недостачу вугілля відчувають в Антверпії. Недостачу вугілля відчуває дошкульно не лише населення, але теж шпиталі і публичні установи.

Нова хвиля морозів на Мадярщині. Над Мадярщиною де зими здебільша лагідні та погідні, перекотилася цього року вже пятий раз хвиля сильних морозів. Внаслідок морозів і невидержливости непривичного до зимна населення, замерзло досі 10 осіб. По селах багато осіб пропало підчас сніговії. В Мармароській окрузі в Карпатах лявіна засипала 5-ох робітників. Всяка комунікація з Карпатською Україною внаслідок снігів перервана. В Будапешті паде безперервно сніг, що осягнув вже грубість пів метра. Найдошкульнішими наслідками морозу та сніговій є відсутність вугля та харчів по містах, куди важко їх довезти.

—о—

НОВИНКИ

КАЛЕНДАР.

Лютий.

19. Понеділок — Вукола, Юліяна.
20. Второк — Партенія і Луки.
21. Середа — Теодора Стр.

—o—

РЕЄСТРАЦІЯ ПОМЕШКАНЬ УКРАЇНЦІВ.

Згідно з дорученням посадника міста, всі українці, замешкалі у Кракові, обовязані зголосити свої помешкання до дня 20. лютого 1940 р. в німецькому кватирунковому уряді — Deutsches Quartieramt, Abteilung für Ukrainer - у Магістраті, двері 4, між год. 9—12 до полудня. — Ці зголошення приймають теж між год. 4—6 попол. при вул. Зеленій, ч. 26, II. двері 5.

— Землетрус в Італії. Минулого вівтірка 13 ц. м. обсерваційна стація у Фльоренції занотувала 6 легких землетрусів протягом пів години. Перестрашене населення вибігло з домів на вулицю. На щастя обійшлось без жертв в людях.

— Сміливці здобули „стіну смерти" в Альпах. 3 сміливі австрійські альпіністи з Відня здобули вперше по восьми годинним спинанні недоступну північну 1.000 метрову стіну гори Зонненбік в Альпах. Туристи драпалися вгору серед дуже важких умовин і снігові. На цій скалі, високій на 3.106 м. є дуже багаті поклади золота. Одначе в останніх 400 літах ледівець зісунувся з тієї гори так далеко в долину, що замкнув доступ до найбагатших жил золота.

— Ліквідація ватаги бандитів на Горішньому Шлеску. По довгій і важкій праці вдалося німецькій поліції зліквідувати в Катовицях ватагу бандитів, що складалась з 63 осіб. Банда була добре зорганізована До неї належало також 16 жінок. Між ними є теж міжнародні злодії. Члени банди призналися до 199 грабежей та вломів.

— „Пропало" 5 міліонів протиґазових масок. Анґлійське рахункове бюро обчислило, що до 31. грудня 1939 р., видано для населення 49,500.000 протиґазових масок. Одначе ледви 44.500.000 осіб дістали протиґазові маски. Рахункове бюро не знає де поділося 5 міліонів протиґазових масок, що їх видано для населення. Якщоб навіть припустити, що 1 міліон масок було ушкоджених, чи загубилося, всеж таки недостає ще 4 міліони протиґазових масок. Отже спекуляція процвітає в Анґлії якнайкраще

— 32 км. за 32 роки. В місцевости Страконіц трапився рідкий випадок з поштовою карткою. 1908 р. мешканець Берґрайхенштайну вислав поштову картку до свояка в Страконіцу, що віддалений від Берґрайхенштайну ледви 32 км. Адресат в міжчасі помер тому 20 років. Чому картка йшла аж 32 роки до місцевости віддаленої 32 кільометри, це пояснює поштова стампіля: „поштовий маґазин". Там її віднайшли і — згідно з відомою німецькою обовязковістю — доручили своякам помершого.

— Спадщина польської деморалізації. На терені Ген. Ґубернаторства трапляються останніми часами грізні грабункові напади, але їх безоглядно ліквідує німецька влада В лісі коло Броніц ватага бандитів засипала вогнем візників, які везли санями цукор до Варшави. Три візники згинули. Один ранений утік і повідомив поліцію, яка перевела енерґійну облаву. У міжчасі бандити кинули трупів у сніг і самі із добичу подалися в напрямі Варшави. — Знову у Волі під Варшавою 10 замаскованих бандитів напали на дім власника траспортового підприємства, стероризували револьверами домашніх, забрали 14.000 зол. і ріжні золоті та срібні дорогоцінности і втікли. — У Кракові виконали кару смерти 9 лютого, щодо трьох бандитів, які напали на один дім і вбили одну особу, другу важко зранили. — Все це сумна спадщина польського панування, коли то переслідували людей чесних, а бандити могли безкарно гуляти.

Спортовий кутик

Закладаймо спортові гуртки

Воєнна заверюха, що ледви зачепила наші землі, вспіла зовсім розпорошити ціле наше зорґанізоване спортове життя. — Спинилася праця по всіх інших орґанізаціях фізичного виховання. Завмерло життя в „Соколах", „Лугах" та інших орґанізаціях молоді. Щойно тепер починають оживати наші орґанізації. Кінець польського гнету та наплив нових людських сил до всіх найглухіших закутин спричинив те, що праця в ріжних наших культурно-освітніх товариствах набрала великого розмаху та сили.

Мов гриби по дощі виростають читальні, найглухіші закутки, найтемніші села мов під дотиком чародійної палочки оживають, широко вдихають повітря волі, стають свідомими національними станицями. На наших очах зникають сліди двадцятилітнього національного гнету.

Праця на культурно-освітньому відтинку пливе бурхливим потоком. Дещо гірше виглядає справа з відтинком фізичного виховання. Провідники на місцях присвячують тільки енергії під сучасну пору культурно-освітній та господарсько-кооперативній праці, що інші відтинки нашого національного життя пішли в тінь, остали на дальшому пляні.

Тимчасом часи, що їх переживаємо, вимагають від нас якраз присвятити дуже багато уваги справам спорту, справам руханки, справам, що гартують і дисциплінують молодь.

І це мусять взяти під увагу провідники на місцях. Їхнім завданням є подбати про те, щоб ожила праця в „Соколах" і „Лугах". Тамже до нема „Соколів" чи „Лугів", мусять повстати спортові гуртки, що гуртували б молодь. Хай не буде села, хай не буде місцевости, в якій живуть українці, де б не було якогось осередка фізичного виховання.

Олег.

—o—

Лещетерський змаг у Ярославі

Спортове життя Ярослава гуртується в КЛК, що має зорґанізованих кілька секцій. По відповідній підготові відбувся 12. ц. м. перший лещетарський біг у внутрішньо - клюбовій конкуренції. Стартувало 18-ох змагунів на 8 км. і 2 змагунки на 2 км. Траса плоска, з легкими підходами та зїздами. По завзятій боротьбі зайняли місця: 1) Кліско Степан в часі 0:47'20" (поза конкурсом). В конкуренції перше місце зайняв Копач Юрій в часі 0:49'21". 2) Андрухович Роман в часі 0:50'45". 3) Прийма Казимир в часі 0:51'04". 4) Вергун Лев в часі 0:53'50". 5) Щирба Юліян — 0:55'25,'. Орґанізація змагань спочивала в руках голови клюбу інж. Мартиновича Ореста, спортового референта Мартиновича Ярослава, директора Андруховича Ярослава та д-ра Борима. Виділ Т-ва складає признання всім змагунам та взиває їх до дальшої орґанізаційної праці.

ПІНҐ-ПОНҐОВІ ЗМАГАННЯ.

У днях від 8. до 11. ц. м. відбувся заходом КЛК в Ярославі, внутрішньо-клюбовий турнір за індивідуальне першенство клюбу. По передграх відбулися в неділю 11. ц. м. фінальні змагання, що виказали високу клясу змагунів. По цікавих грах перші місця зайняли: 1) Андрухович Роман, 2) Коженьовський Маріян, 3) Андрухович Ярослав, 4) Василюк Мирон та 5) Прийма Іван. КЛК підготовляє товариські змагання з військовою дружиною, в складі якої є відомі пінґ-понґісти, м. ін. віцемистець Німеччини.

Збройні сили Норвеґії та Швеції

Норвежська зокрема шведська армія має за собою прегарну історію та славну традицію. Були часи, в яких армія обох цих скандинавських народів збирала лаври на побоєвищах цілої Европи. Одначе в історії новіших модерних воєн армії обох цих країн не дали ніяких доказів своєї боєздатности, бо від 125 літ панує над Норвеґією та Швецією сонце мира і спокою.

Тож цікаво в нинішний час, коли довкола цих країн збираються грізні хмари, коли з одного боку йде завзята совітсько-фінляндська війна, з другого боку Анґлія намагається вмотати обі ці держави до війни — приглянутись, якою дійсною мілітарною силою розпоряджають обі ці північні скандинавські держави.

Події наших днів збудили Норвеґію та Швецію з довгого мирного сну. По довгих роках внутрішньої пропаґанди демократичних і соціялістичних партій виринула перед обома державами нагло потреба дозброїтися до вимог часу. Тому видатки на зброєння, себто податки треба було підвищити. Рішучі заходи обох урядів в тому напрямі поділали неначе вибух бомби на спокійних платників податків. Але дозброїтись в наглій потребі не так легко.

НОРВЕЖСЬКА АРМІЯ МАЄ 18.000 ВОЯКІВ

Активний стан норвежської армії в мирному часі начислює 18.000 вояків. В тому числі 4.000 припадає на маринарку. На випадок війни Норвеґія може змобілізувати 250.000 до 300.000 вояків. Річно Норвеґія вишколює 12.000 новобранців. Одначе ніхто з нас не знав досі того, що вишкіл новобранців у Норвеґії триває тільки 84 дні, себто дещо більше ніж 2 і пів місяця. Сила норвежської морської фльоти теж невелика. Норвеґія має ледви: 4 панцирні кораблі (по 4.000 тон містоти), 4 стежні кораблі (по 550 тон містоти), 28 торпедовців (по 100-250 тон містоти), 8 підводних суден, 1 канонерку (1500 тон містоти), 1 мінолов (800 тон містоти) і 2 контрольні кораблі. Всі ці кораблі здебільша перестарілої будови і навіть не вистарчають до оборони морського побережжа, довгого на 3.000 км. — Вкінці Норвеґія має ледви 120 літаків. Одначе найслабшим місцем норвежської армії це відсутність старшин. Сучасний стан старшинського корпусу творить ледви третину того, що для Норвеґії необхідний на випадок війни. Такий стан є передовсім наслідком демократичної миролюбної пропаґанди партій, що м. ін. воювали за рівноправність жінок в армії так, що жінка могла в Норвеґії коштом дійсних своїх обовязків осягнути навіть старшинський ступінь при війську. Очевидно, що така пропаґанда шкодила Норвеґії, затемнюючи в умах норвежців здорову думку про військові справи.

ШВЕЦІЯ ВИШКОЛЮЄ РІЧНО 28.000 НОВОБРАНЦІВ.

Далеко краще під військовим оглядом стоїть Швеція. Хоч і в Швеції демократично-миролюбні партії виступали безнастанно проти видатків на армію, все-ж таки не дійшло тут до такого занепаду під військовим оглядом, як у Норвеґії. Швеція видавала річно на зброєння доволі багато, в останньому часі навіть 500 міліонів корон. Активний стан шведської армії в мирному часі начислював 40.000 вояків. Річно вишковлювала Швеція 28.000 новобранців. Вишкіл тревав від 140 до 250 днів.

Шведська армія поділена на 4 дивізії. Дивізії діляться на 21 піхотних, 4 кавалерійські, та 10 артилерійських полків. Озброєння армії додержує кроку найновішій техніці. Найкращою частиною шведської армії є піхота, озброєна в 9 мм. скорострілли, сконструовані на зразок з 1937 р., що можуть віддати на хвилину 700 стрілів.

Шведська морська фльота начислює усього: 8 менших панцирних кораблів, 2 боєві кружляки, 14 нищильників, 31 торпедовців, 1 міноносець, 6 міноловів, та 14 підводних суден.

Поворот німців зі Західньої України

По закінченні переселення німців зі Західньої України до Німеччини відбулась у Кракові в палаті мистецтва при пл. Стефана у днях 2—12 ц. м. зі смаком уладжена вистава картин відомого німецького мистця Енґельґардта-Кіфґойзера, який з доручення міністерства пропаганди виконав у Німецькому Перемишлі ряд студій-портретів переселенців. Вистава картин, крім свого великого документарного значіння до пізніших студій про переселення, залишила незатерте враження між тими, що її відвідували. Вона пригадала передовсім всі заходи націонал-соціялістичного уряду під проводом фірера А. Гітлера у справі створення Великої Німеччини. І дійсно фірер Гітлер може повеличатися небияками успіхами: з початком 1935 р. приєднав до Німеччини Саарщину, в березні 1938 р. Австрію, в жовтні тогож року Судети, в березні 1939 р. Мемель з округою, у вересні того-ж року Данціґ, коридор і Шлеськ. Від жовтня 1939 р. почала Німеччина стягати своїх земляків, що їх доля розкинула в ходи минулих століть по краях Сходу Европи. І так від жовтня до грудня 1939 р. закінчилося переселення німців з прибалтійських держав; від другої половини грудня 1939 р. до лютого ц. р. тревало переселення німців зі Західньої України, а вкінці з весною ц. р. відбудеться переселення німців з полудневого Тироля. І дійсно вистава осягнула свою ціль, бо кожному, хто її відвідав, запали глубоко в душу слова одного з кількох написів, розміщених на стіні: **Поділена Німеччина дозволила на недоцільну еміґрацію своїм найкращим синам і доньками — націонал-соціялістична Велика Німеччина збирає, гуртує їх разом.**

—o—

Будова каналу Дніпро-Буг

Німецька преса повідомляє з Москви, що цими днями відновлено будову каналу, що сполучатиме Дніпро — Буг. Як відомо, канал цей йтиме через пінські болота, та управильнить плавбу по ріці Буг. Крім того цей канал матиме велитенське господарське значіння з огляду на те, що водний шлях з Чорного Моря до Балтійського йде Дніпром, Бугом і Вислою, отже ним відбуватиметься товарообмін між Совітами й Німеччиною.

—o—

ПОДЯКА.

Український Комітет у Кракові складає щиру подяку всім, які прийшли з допомогою у важкому положенні братам біженцям у таборах. Зокрема дякуємо сердечно всім українським громадянам і товариствам сіл: Команча, Довжиця, Миків, Чистогорб, Ославиця, Вислік Горішний, Вислік Воликий, Прелуки, Репедь, Туринсько та Явірник. Усім жертводавцям та збірщикам велике Спасибіг! **Комітет.**

Важне для власників радіо-апаратів

Український Комітет допомоги біженцям і полоненим у Кракові звертається з покликом до всіх українців, які хочби лише в переїзді були у Кракові, щоб зареєструвалися в нашому Комітеті, та подали докладну свою адресу, бо до нас звертають ся ріжні люди з ріжних сторін; за адресами та інформаціями про своїх найближчих чи знайомих, а ми в дуже богатьох випадках не можемо подати їм інформації зі шкодою для поодиноких осіб та загальної справи. Далі Комітет взиває всіх громадян, які вносили подання про дозвіл на вживання радіоапаратів, щоб зголосилися негайно в канцелярії Комітету та відоврали собі переслані до нашої канцелярії дозволи, бо без них не вільно користуватись радіоапаратами. Пригадуємо всім, які пишуть до Комітету, головно які пишуть з теренів, що не належать до Ґенерального Губернаторства, що оплата поштова такасама, як від закордонних листів, а саме картка поштова — 30 сот., лист — 50 сот., бо за листи замало оплачені Комітет мусить доплачувати подвійну карну доплату. Адреса Українського Комітету: Краків, вул. Яблоновських ч. 10-12.

—o—

Листування Адміністрації

Штронер Богдан — оголошення коштує зол 3.60. — Кошти покриті, остало ще 10 сот.

Вп. о. Кріль Мих., Чашин. Часопис висилаємо від ч. 7. Гроші одержали. Часопис напевно пропадає в Загірю на пошті. Просимо повідомити їх, що Краків висилає часопис — якщо не доручуватимуть далі прошу написати ще раз у формі скарги. Ми віднесемося з тим до німецької влади.

З Німеччини можна висилати гроші в листі (на пошті заліплюють), або (міжнародні) купони, 1 купон в Німеччині коштує 60 сотиків (30 фен.), а у нас вимінює пошта 1 куп. за 50 сотиків (25 фен.) на поштові марки.

ОГОЛОШЕННЯ

Дрібні оголошення

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: Ціла сторінка 600 зол., пів сторінки 320 зол., 1/4 сторінки 180 зол., 1/8 сторінки 150 зол., 1/12 сторінки 80 зол.
МЕНШІ ОГОЛОШЕННЯ: 1 міліметер ширині 1 шпальти (або його місце) 1 зол. — В тексті 100% дорожче, на першій сторінці 200% дорожче.
ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: 30 сотиків за слово, найменше 3 зол. Для шукаючих праці 15 сот. за слово. Матримоніяльні по 50 сот. за слово.

За Редакцію відповідає начальний редактор Л. Хомяк у Кракові. Видає „Українське Видавництво", Краків, вул. Кармелітська 34, II. Телефон 230-39.
З друкарні „Нова Друкарня Денникова" під наказаною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.

Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: Hauptschriftleiter L. Chomiak Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Karmeliterstrasse 34. II, Fernsprecher 230-39 Druck: „Nowa Drukarnia Dziennikowa", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79